

ARALIK AYI FİYAT GELİŞMELERİ

4 Ocak 2022

Özet

Tüketici fiyatları Aralık ayında yüzde 13,58 oranında artmış, yıllık enflasyon 14,77 puan yükselişle 2021 yılını yüzde 36,08 seviyesinde tamamlamıştır. Yıllık enflasyon tüm ana gruplarda yükselmiş, enflasyondaki yükselişe en belirgin katkı temel mal ve gıda alt grubundan gelmiştir. Bu dönemde birçok kalem üzerinde döviz kuru gelişmelerinin yansımaları hissedilirken, kur geçişkenliğinin yüksek olduğu temel mal grubunda fiyatlar özellikle dayanıklı tüketim malları öncülüğünde yüksek bir oranda artmıştır. Dayanıklı tüketim malları arasında da otomobil fiyatlarındaki artış dikkat çekmiştir. Gıda grubunda yıllık enflasyon taze meyve ve sebze kalemlerinde görece daha ılımlı seyrederken, girdi maliyetlerinin etkisiyle taze meyve ve sebze dışı kalemlerde kayda değer bir oranda yükselmiştir. Uluslararası enerji fiyatlarında bu dönemde gerileme izlenirken, döviz kuru gelişmelerinin yansımalarıyla başta akaryakıt, tüp gaz ve kömür olmak üzere yurt içi enerji fiyatlarındaki artışlar devam etmiştir. Hizmet grubunda da yükselişler genele yayılırken, bilhassa lokanta-otel grubu fiyatlarındaki hızlanma gıda enflasyonundaki görünümün de etkisiyle belirgin olmuştur. Türk lirasındaki değer kaybı, emtia fiyatlarındaki yüksek seyir ile tedarik zincirlerinde devam eden aksamalar neticesinde üretici fiyatları kaynaklı baskılar oldukça güçlü seyretmiştir. Bu görünüm altında, B ve C göstergelerinin yıllık enflasyonları ve ana eğilimleri belirgin bir yükseliş göstermiştir.

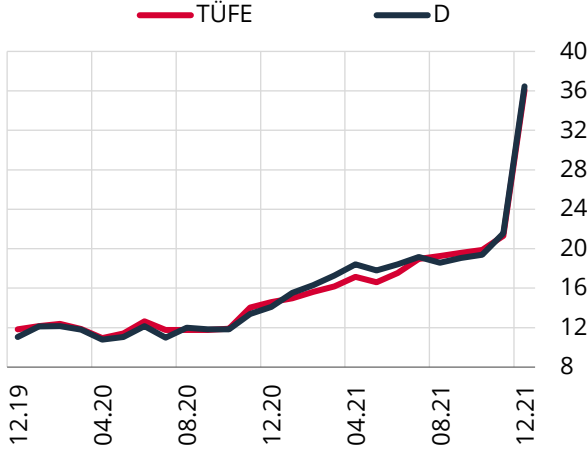
Bu rapor, fiyat istatistiklerinin Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanmasını izleyen iş günü içinde yayımlanmakta ve TCMB'nin bir önceki ayın enflasyon rakamlarına ilişkin ilk görüşlerini ifade etmekte olup, resmi fiyat istatistiklerinin açıklanması ile Para Politikası Kurulu toplantısı arasında geçen süre zarfında aylık enflasyon gelişmelerinin kamuoyu tarafından daha sağlıklı biçimde yorumlanmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Değerlendirmeler

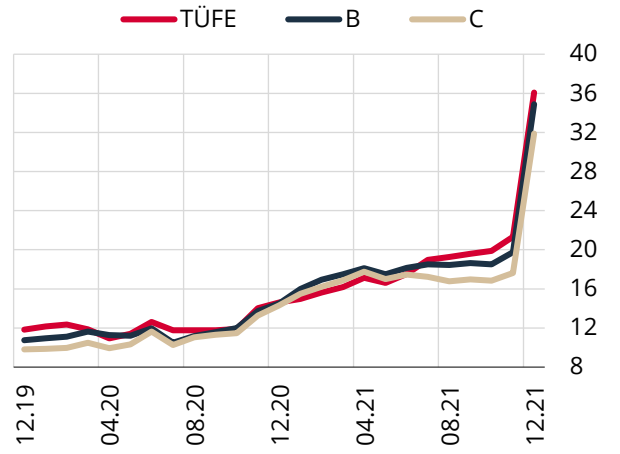
Aralık ayında tüketici fiyatları yüzde 13,58 oranında yükselmiş ve yıllık enflasyon 14,77 puan artarak yüzde 36,08 olmuştur (Grafik 1). Bu dönemde B ve C endekslerinin yıllık değişim oranları sırasıyla 15,14 ve 14,26 puan artarak yüzde 34,89 ve yüzde 31,88 olarak gerçekleşmiştir (Grafik 2).

Alt grupların yıllık tüketici enflasyonuna katkıları incelendiğinde, bir önceki aya göre temel mal, gıda, hizmet, enerji, alkol-tütün-altın gruplarının katkıları sırasıyla 6,57; 4,47; 1,40; 1,33 ve 1,00 puan artmıştır.

Grafik 1: TÜFE ve D (Yıllık % Değişim)

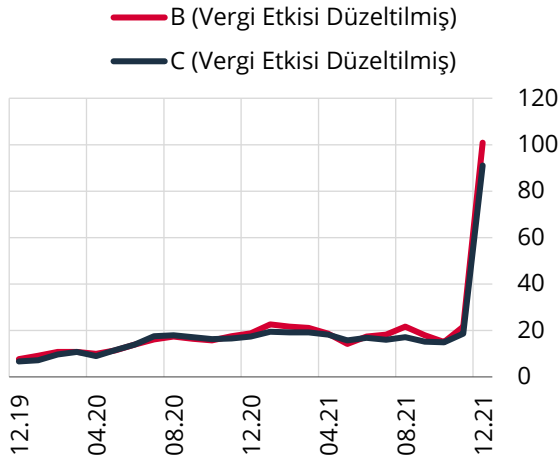

Grafik 2: TÜFE, B ve C (Yıllık % Değişim)

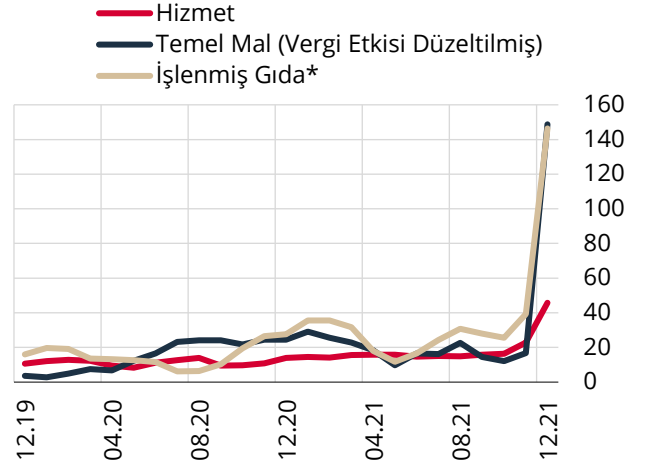

Mevsimsellikten arındırılmış verilerle, üç aylık ortalamalara göre B ve C göstergelerinin eğilimlerinde yüksek artışlar izlenmiştir (Grafik 3). Bu dönemde, enflasyon eğilimi çekirdek göstergeleri oluşturan ana bileşenlerin tamamında dikkat çekici oranlarda yükselmiştir (Grafik 4).

Grafik 3: B ve C Endeksi (Mevsimsellikten Arındırılmış, Yıllıklandırılmış 3 Aylık Ortalama % Değişim)

Grafik 4: B Endeksinin Ana Bileşenleri (Mevsimsellikten Arındırılmış, Yıllıklandırılmış 3 Aylık Ortalama % Değişim)

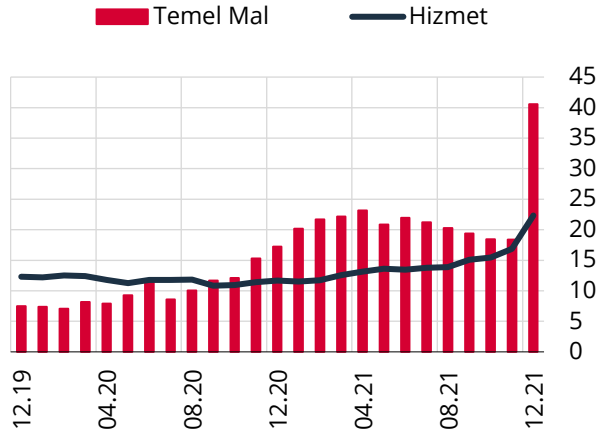

* İşlenmiş gıda grubunda mevsimsel etki bulunmamaktadır.

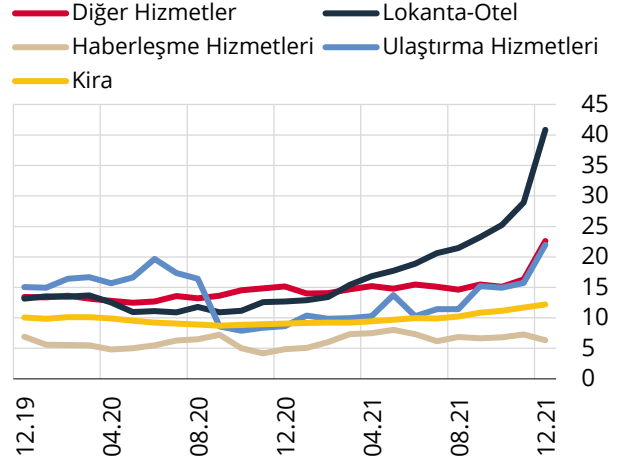
Hizmet fiyatları Aralık ayında yüzde 5,27 oranında yükselmiş, grup yıllık enflasyonu 5,45 puan artarak yüzde 22,33 olmuştur (Grafik 5). Yıllık enflasyon haberleşmede gerilerken, lokanta-otelde daha belirgin olmak üzere diğer alt gruplarda yükselmiştir (Grafik 6). Lokanta-otel alt grubunda fiyatlar yüzde 9,81 oranında artarken, yıllık enflasyon 11,95 puan yükselişle yüzde 40,85 seviyesine ulaşmış ve hizmetler sektörü enflasyonunu yukarıya çekmeye devam etmiştir. Bu gelişmede, temel gıda fiyatlarındaki olumsuz görünümün etkisiyle yemek hizmetleri fiyatlarındaki yüksek artış (yüzde 10,16) dikkat çekmiş, konaklama hizmetleri fiyatlarında da yükselişlerin (yüzde 5,42) sürdüğü izlenmiştir. Ulaştırma hizmetlerinde fiyatlar yüzde 5,78 oranında artarken, karayoluyla şehirlerarası ve havayolu ile yolcu taşımacılığı ücretlerindeki

artışlar öne çıkmıştır. Diğer hizmetler fiyatlarındaki artışta ulaştırma sektörüyle bağlantılı sigorta fiyatlarının yanı sıra kura duyarlılığı yüksek olan bakım ve onarım kalemleri olumsuz ayrılmıştır. Mevsimsel etkilerden arındırılmış verilerle incelendiğinde kira enflasyonundaki yükseliş eğiliminin Aralık ayında da sürdüğü izlenmiştir.

Grafik 5: Temel Mal ve Hizmet (Yıllık % Değişim)

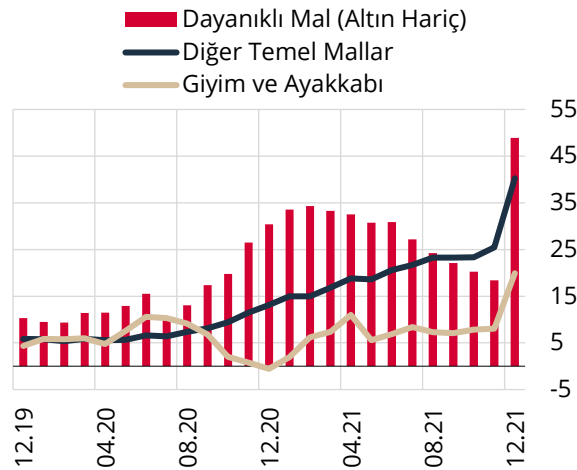

Grafik 6: Hizmetler (Yıllık % Değişim)

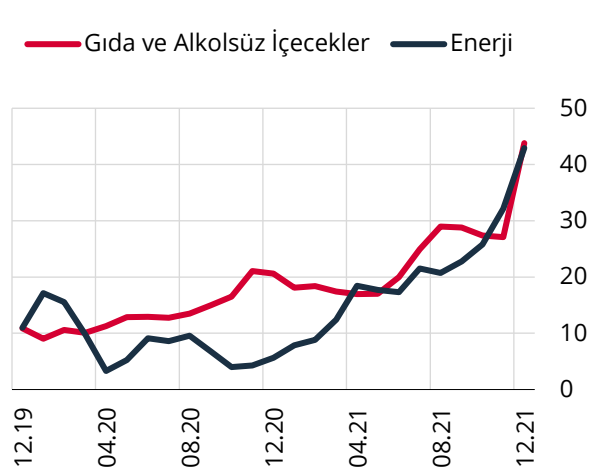

Temel mal yıllık enflasyonu Aralık ayında 22,19 puanlık kayda değer bir artışla yüzde 40,55 seviyesine gelmiştir (Grafik 5). Bu dönemde yıllık enflasyon Türk lirasındaki gelişmelere bağlı olarak tüm alt gruplarda belirgin yükseliş göstermiş ve genele yayılan fiyat artışları kaydedilmiştir (Grafik 7). Dayanıklı mal fiyatları bu dönemde aylık bazda yüzde 30,33 oranında artmış, bu yükselişi otomobil fiyatları (yüzde 42,38) sürüklerken, beyaz eşya (yüzde 22,61), diğer elektrikli ve elektriksiz aletler (yüzde 19,88) ve mobilya (yüzde 17,41) fiyatlarında da yüksek artışlar görülmüştür. Bu gelişmelerle, dayanıklı mal grubu yıllık enflasyonu yüzde 48,93'e ulaşmıştır. Diğer temel mallardaki aylık fiyat artışları genele yayılmakla birlikte konutun bakım-onarımına yönelik malzemeler, kişisel bakım ürünleri, ev tekstili, temizlik malzemeleri, araç yedek parçaları, küçük ev aletleri gibi ürünler öne çıkmış, grup aylık enflasyonu yüzde 13,38 olmuştur. Aralık ayında sezon indirimlerinin başladığı giyim ve ayakkabı grubunda mevsimsel eğiliminin tersine aylık bazda fiyat artışı (yüzde 7,38) izlenmiş ve yıllık enflasyon yüzde 19,92'ye yükselmiştir.

Grafik 7: Temel Mallar (Yıllık % Değişim)

Grafik 8: Gıda ve Enerji (Yıllık % Değişim)

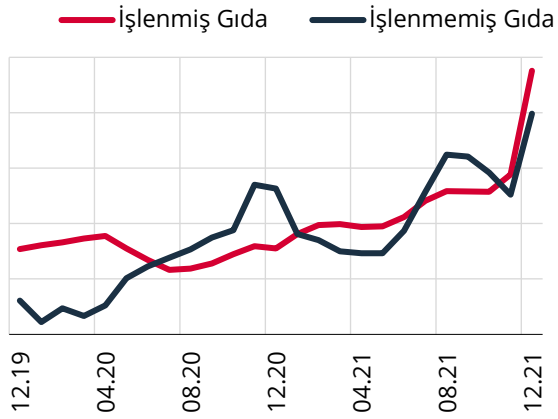

Enerji fiyatları Aralık ayında yüzde 9,75 oranında artmıştır (Tablo 1). Bu dönemde uluslararası enerji fiyatlarında düşüş görülmesine karşın, Türk lirasındaki gelişmelerle birlikte akaryakıt (yüzde 22,41), tüp gaz (yüzde 16,49) ve katı yakıt (yüzde 11,18) gruplarında yüksek aylık artışlar görülmüştür. Böylece, yıllık enerji enflasyonu Aralık ayında 10,79 puan yükselerek yüzde 42,93 olmuştur (Grafik 8).

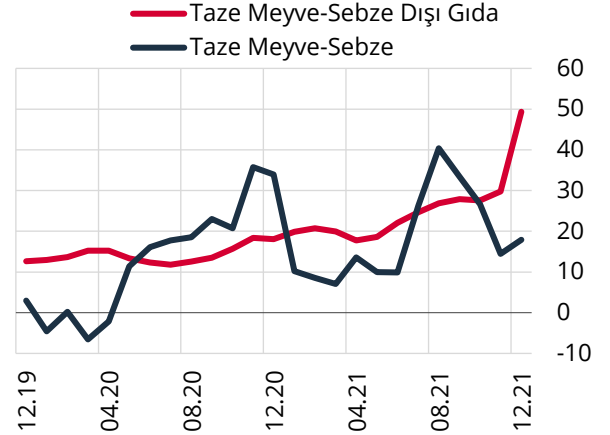
Gıda ve alkolsüz içecek fiyatları Aralık ayında yüzde 15,99 oranında artış kaydetmiş, grup yıllık enflasyonu 16,69 puan yükselerek yüzde 43,80 seviyesine ulaşmıştır (Grafik 8 ve Tablo 2). Yıllık enflasyon işlenmemiş gıda grubunda 14,61 puan artışla yüzde 39,83'e, işlenmiş gıda grubunda 18,71 puan artışla yüzde 47,57'ye yükselmiştir (Grafik 9). İşlenmemiş gıda grubunda mevsimsellikten arındırılmış veriler taze meyve ve sebze fiyatlarında aylık bazda görece daha sınırlı bir artış gösterirken, diğer işlenmemiş gıda grubunda belirgin fiyat artışlarına işaret etmiştir. Bu dönemde, diğer işlenmemiş gıda grubunda süt (yüzde 25,30), beyaz et (yüzde 23,80), yumurta (yüzde 21,15), patates (yüzde 28,38) ve kırmızı et (yüzde 15,93) öne çıkan kalemler olmuştur. Aralık ayında işlenmiş gıda fiyatları aylık bazda yüzde 16,47 ile kayda değer bir artış sergilemiştir. Bu grupta ekmek ve tahılların (yüzde 19,64) yanı sıra, katı-sıvı yağlar (yüzde 22,60), peynir ve diğer süt ürünleri (yüzde 18,22) ve et ürünlerinde (yüzde 13,76) daha belirgin olmak üzere alt kalemler genelinde keskin fiyat artışları izlenmiştir. Bu gelişmelerde döviz kuru, tarımsal emtia fiyatları gelişmeleri ve tarımsal kuraklığın yansımaları izlenmiştir. Böylelikle, taze meyve ve sebze grubunda yıllık enflasyon görece sınırlı miktarda artış göstererek yüzde 17,94 olurken, diğer gıda grubunda yıllık enflasyon 19,59 puan yükselerek yüzde 49,35'e ulaşmıştır (Grafik 10).

Aralık ayında tütün ürünleri fiyatlarında yaklaşık 2 TL düzeyinde artış gerçekleşmiştir. Tütün ürünleri fiyatları bu dönemde yüzde 11,96 oranında artmış, bu gelişmenin tüketici enflasyonuna etkisi 0,49 puan olmuştur.

Grafik 9: İşlenmiş ve İşlenmemiş Gıda
(Yıllık % Değişim)

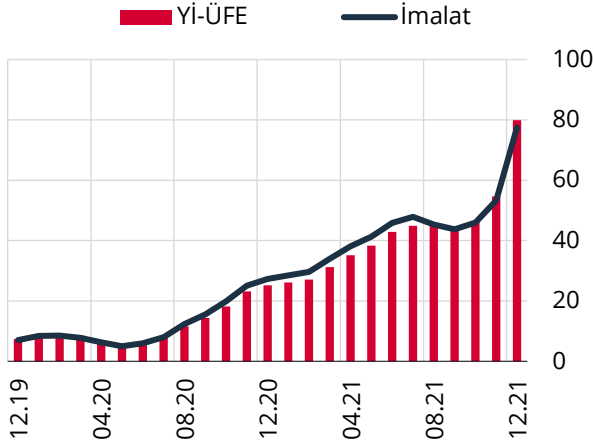
Grafik 10: Taze Meyve-Sebze ve Diğer Gıda
(Yıllık % Değişim)

Yİ-ÜFE

Yurt içi üretici fiyatları Aralık ayında yüzde 19,08 oranında artmış, yıllık enflasyon 25,27 puan yükselişle yüzde 79,89 olmuştur (Grafik 11 ve Tablo 3). Alt gruplar geneline yayılan yüksek fiyat artışlarında Türk lirasındaki değer kaybı, emtia fiyatlarındaki yüksek seyir ve arz kısıtları belirleyici olmaya devam etmiştir. Bu dönemde petrol ve ana metal hariç imalat sanayi fiyatlarının eğilimi önemli ölçüde yükselmiştir (Grafik 12).

Grafik 11: Yİ-ÜFE ve İmalat (Yıllık % Değişim)

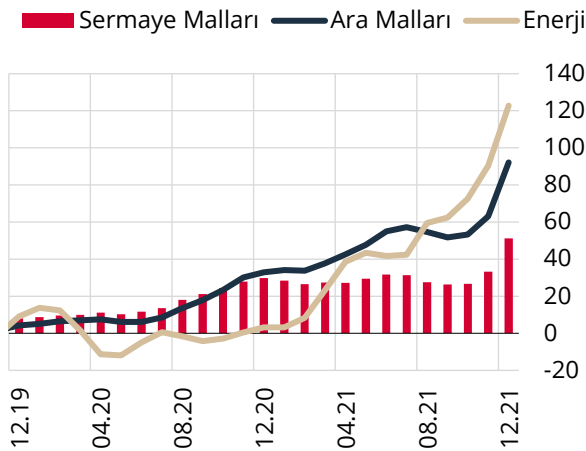

Grafik 12: Petrol ve Ana Metal Hariç İmalat

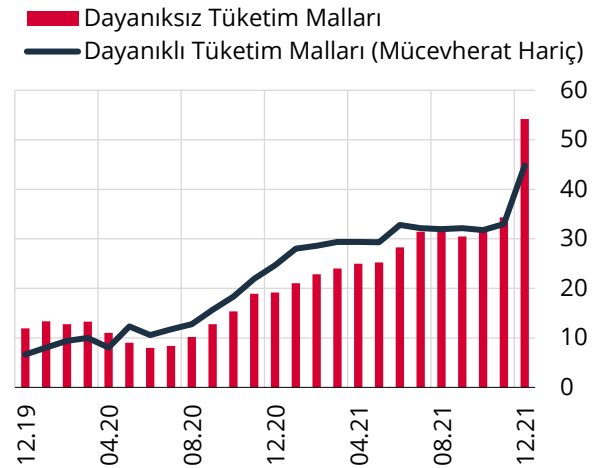

Ana sanayi gruplarına göre incelendiğinde, yıllık enflasyon enerji ve ara mallarda daha belirgin olmak üzere tüm alt gruplarda yükselmiştir (Tablo 3, Grafik 13 ve Grafik 14). Aralık ayında alt kalemler geneline yayılan yüksek fiyat artışları görülmüştür. En belirgin aylık artış yüzde 21,21 ile ara mallar grubunda gerçekleşmiş, bu gelişmede ana demir-çelik ve ferro alaşımlar ile tekstil, plastik ve kağıt ürünleri öne çıkarken, diğer alt gruplarda da belirgin fiyat artışları izlenmiştir. Enerji grubu aylık yüzde 20,38 artış ile öne çıkan bir diğer grup olmuş, bu gelişmede elektrik-gaz imalatı ve dağıtım ile petrol ürünleri belirleyici olmuştur. Dayanısız mal grubunda et ve süt ürünleri, bitkisel ve hayvansal yağlar gibi gıda imalatı kalemleri ile tekstil ürünleri öne çıkmıştır. Sermaye malları aylık fiyat artışında metal yapı ürünleri, motorlu kara taşıtlarının parça ve aksesuarları ile makineler belirleyici olurken, dayanıklı tüketim grubunda mobilya, ev aletleri ve mücevherat fiyatlarında önemli artışlar görülmüştür. Bu gelişmelerle, tüketici fiyatları üzerinde üretici fiyatları kaynaklı baskılar güçlenerek devam etmiştir.

Grafik 13: Enerji, Ara ve Sermaye Malları (Yıllık % Değişim)

Grafik 14: Tüketim Malları (Yıllık % Değişim)

Tablolar

Tablo 1: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Aylık		Yıllık	
	Ara.21	Ara.20	Ara.21	Ara.20
TÜFE	13,58	1,25	36,08	14,60
1. Mallar	16,48	1,53	41,10	15,87
Enerji	9,75	1,47	42,93	5,64
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	15,99	2,53	43,80	20,61
İşlenmemiş Gıda	15,46	3,39	39,83	26,34
Taze Meyve-Sebze	7,89	4,67	17,94	33,92
Diğer İşlenmemiş	19,14	2,68	52,29	22,41
İşlenmiş Gıda	16,47	1,70	47,57	15,52
Ekmek ve Tahıllar	19,64	1,61	53,00	19,31
Diğer İşlenmiş	14,69	1,76	44,58	13,47
Enerji ve Gıda Dışı Mallar	19,46	0,88	38,47	16,35
Temel Mallar	20,43	1,42	40,55	17,24
Dayanıklı Mallar (Altın Hariç)	30,33	3,62	48,93	30,40
Giyim ve Ayakkabı (*)	7,38	-3,26	19,92	-0,57
Diğer Temel Mallar	13,38	1,41	40,26	13,12
Alkollü İçecekler ve Tütün	11,21	-0,01	20,02	0,65
Altın	28,14	-3,58	70,87	62,27
2. Hizmetler	5,27	0,59	22,33	11,66
Kira	1,11	0,64	12,20	9,07
Lokanta ve Oteller	9,81	0,50	40,85	12,70
Ulaştırma Hizmetleri	5,78	0,36	21,99	8,65
Haberleşme Hizmetleri	0,21	1,10	6,32	4,87
Diğer Hizmetler	6,03	0,57	22,61	15,14
3. Temel Göstergeler				
B - İşlenmemiş Gıda Ürünleri, Enerji, Alkollü İçkiler ve Tütün ile Altın Hariç TÜFE	13,90	1,11	34,89	14,52
C - Enerji, Gıda ve Alkolsüz İçecekler, Alkollü İçkiler ile Tütün Ürünleri ve Altın Hariç TÜFE	13,23	0,99	31,88	14,31
D - İşlenmemiş Gıda, Alkollü İçecekler ve Tütün Ürünleri Hariç TÜFE	13,41	1,03	36,46	14,10
F - Yönetilen-Yönlendirilen Fiyatlar Hariç TÜFE	15,20	1,41	39,14	16,52

Kaynak: TÜİK.

(*) Giyim hizmetlerini içermemekte olup, sadece malları kapsamaktadır.

Tablo 2: TÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık	Aralık 2021		Aralık 2020	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
TÜFE	100	13,58	36,08	1,25	14,60
Gıda ve Alkolsüz İçecekler	25,94	15,99	43,80	2,53	20,61
Alkollü İçecekler ve Tütün	4,88	11,21	20,02	-0,01	0,65
Giyim ve Ayakkabı	5,87	7,35	20,13	-3,18	-0,32
Konut	15,36	4,56	28,57	0,67	9,59
Ev Eşyası	8,64	16,54	40,95	3,46	18,04
Sağlık	3,25	3,55	20,52	0,78	16,67
Ulaştırma	15,49	28,49	53,66	2,64	21,12
Haberleşme	4,64	3,65	8,76	0,80	5,73
Eğlence ve Kültür	3,01	10,17	25,46	0,07	10,44
Eğitim	2,28	0,13	17,23	-0,03	6,84
Lokanta ve Oteller	5,91	9,81	40,85	0,50	12,70
Çeşitli Mal ve Hizmetler	4,73	13,71	35,37	-0,58	28,12

Kaynak: TÜİK.

Tablo 3: Yİ-ÜFE ve Alt Kalemler (% Değişim)

	Ağırlık	Aralık 2021		Aralık 2020	
		Aylık	Yıllık	Aylık	Yıllık
Yİ-ÜFE	100	19,08	79,89	2,36	25,15
Madencilik	3,51	12,69	62,84	0,02	19,02
İmalat	87,27	18,88	77,44	2,67	27,32
Petrol Ürünleri Hariç İmalat	85,25	18,95	73,60	2,39	28,36
Petrol ve Ana Metal Ürünleri Hariç İmalat	75,47	18,13	67,36	1,75	24,74
Elektrik, Gaz Üretimi ve Dağıtımı	8,38	24,41	117,14	-1,21	0,25
Su Temini	0,85	1,87	33,99	1,18	14,83
Ana Sanayi Kollarına Göre Yİ-ÜFE					
Ara Malı		21,21	92,13	2,91	32,92
Dayanıklı Tüketim Malları		12,04	46,16	1,31	27,70
Dayanıklı Tüketim Malları (Mücevherat Hariç)		11,10	44,80	2,04	24,63
Dayanısız Tüketim Malları		16,50	54,23	1,47	19,18
Sermaye Malı		15,53	51,17	1,87	29,70
Enerji		20,38	122,76	2,86	3,24

Kaynak: TÜİK.